

УДК 001.92

DOI: 10.31359/2411-5584-2018-34-3-155

ВАГОМИЙ ВНЕСОК У РОЗВИТОК ТЕОРІЇ НАГРОМАДЖЕННЯ КАПІТАЛУ

Рецензія на монографію В. В. Ємця «Нагромадження капіталу в умовах економічних трансформацій», Київ, ЗАТ «НІЧЛАВА», 2018

Одним із фундаментальних факторів економічного розвитку є капітал. Нагромадження капіталу передуює якісним економічним змінам та підвищенню ефективності економіки в цілому. Однак процеси, пов'язані з нагромадженням капіталу, не є стійкими і тісно пов'язані з перебігом змін в економіці. Мінливість нагромадження капіталу у національній економіці залежить від низки чинників, серед яких, зокрема, циклічність розвитку економіки, ступінь її відкритості, участь у процесах глобалізації, міжнародному поділі праці, рівень багатокладності економіки тощо. Взаємодія широкого спектра факторів визначає динаміку нагромадження капіталу та його структуру. Виключна роль капіталу у функціонуванні національної економіки формує необхідність розкриття закономірностей нагромадження капіталу в сучасних турбулентних економічних умовах. Тому дослідження нагромадження капіталу в умовах економічних трансформацій, яке міститься у монографії В. В. Ємця, є справді актуальним, а дефіцит нагромадженого капіталу в Україні та перманентність трансформацій яких зазнає економіка нашої країни, надає додаткової значущості цьому дослідженню¹.

У монографії В. В. Ємець запропонував теоретичну базу, яка обґрунтовує вплив трансформаційних процесів на нагромадження капіталу. Дослідження емпіричних даних у їх кількісному та якісному аспектах підтвердило запропоновані В. В. Ємцем теоретичні аспекти щодо залежності між економічною нестабільністю як проявом деструктивної сторони трансформаційних процесів та нагромадження капіталу. Також досить вдало, на наш погляд, В. В. Ємець розробив пропозиції задля активізації нагромадження капіталу в Україні, через забезпечення економічної стабілізації та здійснення структурної перебудови в економіці країни.

Монографія містить низку результатів, які є беззаперечним внеском в економічну науку. Зокрема, науковий інтерес становить висновок щодо необхідності застосування принципу еволюційного економічного розвитку задля переходу до більш складної економічної моделі і таким чином забезпечення

¹ Ємець В. В. Нагромадження капіталу в умовах економічних трансформацій: монографія. Київ: ЗАТ «НІЧЛАВА», 2018. 236 с.

максимізації формування доданої вартості в середині країни, що є основним джерелом нагромадження капіталу. Автор наголошує на провідній ролі держави у забезпеченні необхідної економічної перебудови і зниження деструктивного впливу, що спостерігається у контексті трансформаційних економічних процесів в Україні.

На особливу увагу заслуговує твердження щодо необхідності формування в економіці України архітектоники, зорієнтованої на забезпечення нагромадження капіталу всередині країни. Для забезпечення процесу переходу до економіки, спрямованої на нарощення капітальних ресурсів всередині країни, пропонується створити спеціальний інститут, завданням якого є акумуляція фінансових ресурсів задля здійснення економічної модернізації у найбільш перспективних галузях економіки та розвитку інноваційних кластерів. Автору монографії, на наш погляд, вдалось виявити найбільш потужні деструктивні чинники, що проявляються у процесі економічної трансформації, встановити вплив цих факторів на нагромадження капіталу і розробити бачення нівелювання деструктивного впливу на нагромадження капіталу, що виникає у процесі трансформаційних процесів.

Зокрема, у першому розділі монографії розглянуто теоретико-методологічні засади процесу нагромадження капіталу та виявлено чинники, які впливають на ці процеси в контексті економічної трансформації. Заслуговує особливої уваги ретельне дослідження еволюції теоретичних підходів до трактування сутності нагромадження капіталу, яке міститься у першому розділі монографії. Найважливішим теоретичним результатом дослідження, викладеного в монографії, є обґрунтування теоретичних підходів до з'ясування зв'язку між процесами нагромадження капіталу та економічною нестабільністю, який ґрунтується на встановленні залежності між ними і виявленні впливу економічної нестабільності на темпи нагромадження капіталу. Це дозволяє розробити рекомендації, спрямовані на підтримання нагромадження капіталу та звуження каналів трансмісії деструктивного впливу економічної нестабільності.

У другому розділі монографії автор досліджує вплив економічної нестабільності на нагромадження капіталу як прояву некерованих трансформаційних процесів, що виникають в економіці України. Для дослідження впливу економічної нестабільності на нагромадження капіталу в Україні автором розглянуто кількісні та якісні аспекти цього явища. Для вивчення кількісних характеристик особливостей впливу економічної нестабільності на нагромадження капіталу в Україні розроблено методика, яка передбачає виокремлення двох груп релевантних економічних показників, що розглядаються як індикатори порушення макроекономічної рівноваги в результаті дії факторів економічної нестабільності. Здійснення розрахунків із використанням цієї

методики дало можливість сформулювати однозначні висновки, що всі форми нагромадженого капіталу в результаті впливу факторів економічної нестабільності, зокрема через порушення еквівалентності обміну, зниження сукупного попиту, порушення економічних зв'язків, зазнають руйнівної дії, яка проявляється в їх суттєвому знеціненні, представленому в доларах США. Було статистично підтверджено необхідність структурної перебудови економіки як умови подолання деструктивних чинників, що виникають у контексті економічної трансформації.

Третій розділ монографії містить авторські пропозиції щодо формування економічного ландшафту задля подолання негативних структурних змін в економіці та зниження впливу деструктивних чинників в умовах економічних трансформацій. Таким чином, автором запропоновано алгоритм структурної перебудови національної економіки. Так, спочатку пропонується створити передумови для здійснення монетарної експансії з метою підтримання існуючих виробництв, інфраструктури, генерування фондів для наукової діяльності; на другому етапі передбачається сконцентруватися на підтримці існуючих виробничих потужностей, які в подальшому мають сприяти формуванню капітальних фондів для запуску на третьому етапі інноваційних виробництв та через механізми мультиплікатора розвитку фінансового сектору, залученню іноземних інвестицій та впровадженню в Україні нового економічного укладу, який уже почав формуватися у світі.

У цілому рецензована монографія за змістом, структурою, логікою, послідовністю викладання матеріалу є важливим науковим доробком, який має наукову, освітню та практичну цінність. Монографія містить рисунки, графіки, таблиці, які полегшують сприйняття досить складного матеріалу. Глибоке дослідження першоджерел, цитати видатних українських та зарубіжних економістів, розроблена методологія аналізу досліджуваних явищ та адекватні результатам дослідження пропозиції дають можливість говорити про те, що автору вдалось у повному обсязі досягти цілей дослідження та розкрити механізм взаємодії процесів, що розглядаються.

Результати, висновки та рекомендації автора монографії можуть бути досить широко використані як на теоретичному рівні, так і в управлінській діяльності органів державної влади, саморегульованих організацій, а також у науково-дослідницькій і викладацькій роботі під час підготовки лекцій і семінарських занять у профільних навчальних закладах.

***В. А. Романенко**, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної теорії та конкурентної політики Київського національного торговельно-економічного університету.*